

ELŐFIZETESI Ár:
 Egész évre . . . 6 korona.
 Egyre szén ára is félár.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
 pénteken és minden törvény-
 hatósági bizottsági közgyűlést
 követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓNYIVAL
 Városi könyvnyomda-vállalat
 irodájában.

Íde küldendők a kéziratok
 előfizetési díjakkal.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Husvét ünnepén.

Írta: **Koncz Ákos.**

Téli álmából felébredt a természet, megtanítva és hitre buzdítva az embert, hogy van feltámadás. A főszeles természet életre pezsdül, arra intve bennünket, hogy mi is dolgozzunk, hogy vetésünk után gazdag aratása legyen az emberi jóakarotnak. A nagy természet, az Isten mindenhatóságának bevégzett remekműve a legjobb tanítómester és aki szavára hallgat, példáját követi, bölcsen futja meg életútját . . .

De nemcsak a természetben van most tavasz, hanem a szivekben is . . . Eltűntek a sötét felhők hazánk egéről . . . Koronás királyunk fejedelmi jóságának és atyai gondoskodásának sugara áttört a fellegeken és ezen szeretet fénykévéjének világánál meglátta hiúséges nemzetének aggodalmát . . . Egyetlen szavával lecsendesítette a zajongó, háborgó hullámokat és saját akarát egybehozva a nemzet jogos óhajaitsaival, békét parancsolt a politikai szemhatáron. Nemzetünk legjobbait, legönzetlenebb ferfiat bizta meg a béke kiépítésével, ezen tette által újból meggyőzve hű nemzetét arról, hogy igazait lelkébe vette, jogait tisztelte és alkotmányunk szentségét elismerte . . .

A tavasz ébredésével tehát eljött a munka ideje. Nagy alkotások várnak megvalósításra, nagy sebek várnak gyógyulásra . . . Sokat szenvedett ez a nemzet nemcsak anyagilag, hanem lelkében is. Ezerévesnél régiebb alkotmánya forgott veszedelemben, a jog, igazság és törvény közel állottak a veszthelyhez, a szólás és sajtószabadság részére már kovácsolták a hazafiatlanság mülhelyében a billinceket, az igazak a megélltetés bizonytalanságba üzettek a törvénytelenül dolgozó hatalom korbácsával, egyszóval egy oly világot kezdtek rombolni a hatalom emberei, melyet évtizedek bölcsesége és hazaszeretete épített fel . . .

A történelem azonban azt tanítja és a mostani állapot valóban szembeszökően igazolja, hogy az igazság nem halhat meg soha . . . A képzelt jogok bábeli torony módjára összedűnek, az erőszaknak hatalma ideig-óráig tartó és le nem győzheti a nemzeti érzést, a nemzeti akaratot . . .

De hagyjuk a fájó multat és örüljünk a békés jelennek . . . Kezdjünk a nemzetnevelő, nemzeterősítő munkához minden vonalon . . . A kényszerítő körülmények közt beállott stagnálást váltsa fel az egyetértő akaratban megedződő munkásság. Erre a munkára számít városunk közügye és közönsége egyiránt. Az údvös javaslatok egész serege van letárgyaltan a tanács asztalán és ezek a javaslatok, tervek mindmegannyi bizonyítékai a haladásnak, a város jól felfogott érdekét ezéző munkásságnak. Oszoljanak le a béke jegyében a politikai válaszfalak, fogjunk egymással kezét és tegyük le egy oly városi politikának szegletköveit, melyet a különböző politikai nézetek nem törhetnek össze. Vagyis legyünk egy szív, egy lélek, egy akarat a város ügyeinek intézésében, kerülve mindazt, ami a nagy czél elérését gátolhatná.

A feltámadás szent ünnepén pedig, mely a győzhetetlen eszmének, az örök Igazságnak örökké zengő éneke teljék meg lelkünk az egymás iránt való szeretettel és az ébredő tavasz éltető levegője aczélozza meg karjainkat a városunk érdekeit védő, közhasznu munkára!

Halleluja! Halleluja!

Az új kormány kinevezése.

A „Budapesti Közlöny” április 10-iki rendkívüli kiadásában a következő királyi kéziratokat közölte:

Ködvés báró Fejérváry!

Kérelmének megfelelőleg Önt magyar miniszterelnöki állásától felmentetem.

Ezen, a legnehezebb körülmények közt példátlan állóképességgel viselt állásán a személyében való legfőbb ragaszkodástól, valamint a legtisztább hazafiságtól vezéreltetve, önteláldozó buzgalommal kitűnő szolgálataikat teljesített. Kiváló érdemait még emelte az önzetlen és sietős törekvése, amelyeket Magyarország eddigi válságos politikai helyzetéből a békés kibontakozás megvalósítása körül kifejtett.

Ezen, valamint előzőleg is évek hossza során át, nevezetesen a honvédség nagyemlékű fejlesztése által a trón és a haza körül szerzett nagy érdemeiért Önnek hálás köszönetet mondok és biztosítom különösen kegyelmemről és bizalmamról, amellyel Önök, valamint eddig is, ugyezentel is változatlanul hűlendő marudok.

Kelt Bécsben, 1906. évi április hó 5-án.

Ferencz József s. k.

Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Személyem körül magyar miniszteremmé gróf Zichy Aladárt, magyar belügyminiszteremmé gróf Andrássy Gyula belső titkos tanácsosomat, kereskedelemügyi magyar miniszteremmé Kossuth Ferenczet, földművelésügyi magyar miniszteremmé dr. Darányi Ignáczt belső titkos tanácsosomat, vallás- és közoktatásügyi magyar miniszteremmé gróf Apponyi Albert belső titkos tanácsosomat, magyar igazságügyminiszteremmé pedig Polónyi Gézát nevezem ki és a magyar pénzügyminiszterium vezetésével, valamint a magyar honvédelmi miniszter és a horvát szlavóniai dalmáciai társaságok miniszter teendőinek ideiglenes ellátásával előterjesztő miniszterelnökömet bízom meg.

Az illetékos intézett kéziratomat további intézkedés végett mellékelem.

Kelt Bécsben, 1906. évi április hó 8-án.

Ferencz József s. k.

Wekerle Sándor s. k.

Az országgyűlés összehívása.

Az országgyűlés egybehívásáról ez a közlés szól.

Ő császári és apostoli királyi Felsőháza minisztertanácsa előterjesztésére a törvényhatóságokhoz a következő kegyelmes királyi meghívó levelet méltóztatott kibocsátani:

Mi első Ferencz József Isten kegyelméből Ausztria császára, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya.

Kedvelt Híveink!

Uralkodói köztalálékhoz tartozván az ország törvényneik hű és pontos végrehajtásáért felelősek.

Mintthogy az 1848. évi IV-ik t. cz. I. §-a az országgyűlést évente kétszer Budapestre egybehívást rendel és mintthogy ezekben függőben lévő kérdések tisztázásának érdekében a nemzet érdekei és anyagi érdekei megvétele érdekében

önmaga elhatározta, hogy az ország főrendeit, képviselőit a folyó év május havának 19-ik napján megnyitandó országgyűlésre Budapest székesővárosunkba egybehívjuk.

Minekfolytán nektek ezennel komolyan meghagyjuk, hogy haladéktalanul megtegyétek mindazokat az intézkedéseket, melyek a törvény értelmében szükségesek arra, hogy az 1874. évi XXXIII. és 1899. évi XV. törvényekkel által rendelt módon és a fennálló törvények által meghatározott számban megválasztandó képviselőknek ezen az országgyűlésen megjelenésének és a törvényhozási munkálatok helyén akadálytalanul megindulhasson.

Kifejez egybeiránt királyi kegyelmünkkel kegyesen hajlandók maradtunk.

Kelt Bécsben, 1906. évi április havának 8-ik napján.

Ferencz József s. k.

Wekerle Sándor s. k.

39.200—1906.

Körrendelelet

valamennyi központi választmányának.

Ő császári és apostoli királyi Felsőháza a jövő 1906—1911-iki országgyűlést az 1906. évi május hó 19-ik napjára legkegyelmebben egybehívni méltóztatván: egyidejűleg intézkedtem, hogy a kegyelmes királyi meghívólevelek a törvényhatóságoknál és az önálló képviselőközösségekkel joggal felruházott városoknál, illetve községeknek a mai napon megküldösemnek.

Tekintettel ezen legfelsőbb elhatározásra, az 1874. évi XXXIII. t. czikk 56. §-ának rendelkezéséhez képest az általános képviselőválasztások megtartására a folyó évi április hó 28-ik napjától bezárólag május 8-ik napjáig terjedő tíz napi határidőt tűzöm ki.

Midőn erről a (címet) értesitem, egyttal felhívom, hogy az idézett törvényekkel 57. és 58. §-ban foglalt rendelkezésekhez képest a kegyelmes királyi meghívólevelek a közgyűlésben (képviselettestületben) történt kibocsátása után következő napon okvetlenül összeülvén, az általános választások napját a fentebb meghatározott 10 napi határidőn belül töltsék ki az 1874. XXXIII. törvényekkel 59. 60., 61. §-ok szem előtt tartása mellett tegye meg mindazokat az intézkedéseket, melyek az cím feladatát képezik, egyidejűleg az idézett törvényekkel 62. §-a értelmében, ugye ezen törvényekkel 68. 75. §§-a, valamint az 1899. évi XV. törvényekkel 153., 155. és 156. §§-ára való figyelemmel, az előirt tartalmu hirdetésny kibocsátásáról gondoskodjék s annak szövegét a vonatkozó állás jegyzéknybe szövegszerint vegye föl.

Mintthogy a most megtartandó általános képviselőválasztások alkalmával ugyanazok az irányadók amelyek a két legutóbbi általános képviselőválasztás alkalmával már érvényben voltak, ezáltal a részletesre kiterjedő utasítás mellőzésével a címlet hivatali előidésmunka az 1901. évi szeptember hó 10-én 98.976. és az 1905. évi január 4-én 292. számú alatt kibocsátott körrendeletheben foglaltak szigorú betartására hívom fel.

Az országgyűlési képviselőválasztások megtartására vonatkozó összes intézkedéseit pontosan állás jegyzéknykönyvek módjára állásjegyzéknykönyvek módjára előidésmunka elvén, legkorábban azonban az állásjegyzékny napján, — mulasztással terjesztem fel Budapesten, 1906. évi április hó 8-án.

Andrássy Gyula s. k.

Hazánk lakásügye.

Írta: Gomb József, Temesvár szab. kir. város főjegyzője.

Widner Ödön dr. fővárosi fogalmazónak a légi lakásokongresszusról írt, közleménye szerint az összes kongresszusi referenseknek alaptovimása az volt, hogy az ócska lakások létesítése érdekében mindentűt, történeti, történeti, de még többnek kell történeti*, mindenki több panaszszó mint hivalkodással állt elő s mi magyarok mégis e referátákat hallva és olvasva, többször elgondoltuk: mégis a panaszaink középetto, mi is úgy dicsekedhetünk szerény tettenkel, mint ez országnak nemes elégtelenséggel elvelt képviselői tették. Azonban ránk magyarokra is lehet alkalmazni dr. H. Rauchberg tanár szavait az osztrák küldöttekről: „E tárgyalásokat azaz az érzéssel hallgattuk, mint amióvel egy szegény ördög zárt ablakot át nézi a bent folyó dus lakmározást”.

Valóban ószinte csodálattal tölthet el mindenkit az a vállaltatott törekvés és tevékenység, melyet a múltvit nyugat országában állam, község és társadalom, az élő főjezetben körvonalozott sikerrel kifejtettek és csakugyan gondolkodóba kell esniük azon órási feladat fölött, mely hazánkra vár, ha majd szép álmunk, az ipar és kereskedelem rohamos fejlődése valóra válya, a szociál-reformok egész sora óta s ezek között a munkás-lakásügy egyszerre szűl ráuk.

Eddig hazánkban egyetlen törvény nincsen, mely a városi lakászktség enyhítésére intézkedéseket tartalmaz. Pedig a baj nálunk már most is megvan; a magánkezelményezés, mint minden tórt, itt is gyöngye, itt is mindent az államtól, a hatóságoktól várnak; de ez utóbbiak is igen lomhán mozognak. S lanyhának mondható a kérdés napirendün tartása a hazai szociál-politikai irodalomban is.

A közhataloságnak tehát nálunk a lakáskérdésben eddig vajmi kevés szerep jutott, van ugyan egy európai színvonalon álló *létezőségügyi törvényünk*, melynek azonban egyik lényeges hibája az, hogy a községzség ügyét nem jelenti ki állami feladatnak, a másik pedig az, hogy a benne lefektetett elvek pontos végrehajtásáról nincs kellő gondoskodás, a községzségi érdekek ápolása és gondozása tisztán a városok és községek jóakarataira lévőn bízva. Van ugyan továbbá a *városoknak építési és egészségügyi szabályrendeletük*, s ezek több-kévsébe híven ölelik fel az építkezés és tisztaság technikai követelményeit, gondoskodnak a magánügyi érdekek megóvásáról és a türendesseti tekintetekről is, de ha a községnek és községzségnek köztinteménynek berendezésével (csatornázás, vízvezeték) való gondoskóról, vagy az egészségtelen lakásoknak kiküszöböléséről s ezzel kapcsolatban lakás pótlásról, utcák szélesítéséről, városrendezéséről van szó, akkor a városok, mivel teljesen magukra vannak hagyatva és a folyton növekvő állami funkciók ellátásának terhe alatt görnyedeznek, tehetetlenül állanak az anyagi helyzetükkel arányban nem álló feladattal szemben.

A kisajátításról szóló 1881. évi 41. t.-cz. 1—3. §§-ai alapján a községeknek és városoknak van ugyan kisajátítási joguk községekéből, némely közhatalos középítkezések létesítése céljára, a törvény 4. és 22. §§-ai pedig mezeiföl Budapest székvárosnak akkor is adnak kisajátítási jogot, ha közművelődési, szépművelési vagy bármely községre szolgáló *középületek létesítését, vagy célszerű berendezését* akarja elérni, valamint ha az utcák és terek szabályozása esetében, a meg nem felelő és az utca-

vonalból kieső épületeket, vagy ezeknek egy részletét kell kisajátítani, de arról hiába keresünk rendelkezést ebben a törvényben, vagy a községzségügyi törvényben, amint ez például Angliában van meg, hogy a községzségzségzségzség laképületek lebontására is megilleti a városokat a kisajátítási jog, annál kevésbé pedig azt, hogy ilyen esetben a kisajátítást ár a város javára ésszökenthető.

Ilyen viszonyok között hazánk vidéki városaiban modern lakásviszonyokról a régi városrészek összezsúfoltt, magas házakra kótt, melyek keskeny utcáiba és szűk udvarába alig töved be, a szellő és napugár, alig lehet szó, mert itt a közhataloság, — már 4. i. a város — képtelen a lakások egészségellenes állapotát megszüntetni, — s itt legfeljebb a háttulajdonos enyhítheti azt valamiképen.

Midőn tehát lakásainkról és ezek egészségügyi követelményeiről van szó, akkor *modern értelemben csak olyan lakásokról beszélhetünk, melyek vagy a cél-nak megfelelő helyen újból épülnek, vagy városrészek keletkezése folglán létesülnek.*

A új házak és új városrészek keletkezését az állam adókedvezmény által támogatja ugyan, de ebben is előz szűkmaru s ezzel sem igyokszak a lakásnyomorot enyhíteni, mert az 1896. évi XXIII. t.-cz. az általános háztérudó alá tartozó nagyobb városokban — tehát nem mindentűt — az új épületeket 15 évi házádomentosságban részesíti, azonban a lerombolt házak újból felépítésére nézve csupán 12 évi házádomentosséget engedélyez, holott a nagyobb városokban épen az egészségtelen régi házak kipusztítását kellene inkább istápolni. Igaz, hogy ez a törvény a nagyobb terjedelmű és hindly fontosság-gal bíró városrészenrendezésekre végrehajtása esetében az ott lépülű emeletes lakóházakra nézve még további 3 évi, vagyis 18 évi házádomentosséget netegz enarozza, de már ezt a kedvezményt eddig csak nagyon korlátozott mérvben adta meg a kormány, a jövőben pedig egyáltalában nem adhatja meg, mert a törvény hatálya a tekintetben csupán azokra az épületekre terjed ki, melyek 1905. évi december hó végéig épülnek.

Reméljük azonban, hogy a magyar törvényhozás bölcsessége figyelembe fogja venni a törvényhatósági városok polgármestereinek 1905. évi szeptember hó 11-én Páncsován megtartott értekezletéből *Temesvár város polgármestereinek indítványára* felterjesztett kérelmeket és egyrészt *kiterjeszti a kisajátítási törvény 4. és 22. §-ai* alapján csupán a székesfőváros megillető jogokat a vidéki városokra is, másrészt pedig az új városrészek keletkezéséről kilitátsba helyezett 18 évi adómentesség-gel megódi az 1906. évből kezdve további 15 éven át.

Ellenben kedvezően alakult már eddig is hazánkban a földművelő nép lakásviszonyai. A 18-ik és 19-ik században birtok-hasznosítási célokból eszközölt állami és magántelepítések elfektintve, a törvényhozás és a kormány egy övtized óta nemzetgazdasági és szociális fejlődéséért is gondoskodik a földműves nép felségélyezéséről és gazdasági munkások anyagi helyzetének javításáról és omborságus lakásokról. Az 1894. évi V. t. cz. alapján 6 millió koronás telepítési alap áll a kormány rendelkezésére, melynek jóváméből az 1903. évi 16. telyp keletkezett 42,368 kat. földnyi területen s ezekben 1103 gazdálkodó és 15munkás telepes lakik és gazdálkodik. A területet legnagyobb részt kincstári erdőkből hasitják ki, de a kincstár e célra már számos magánbirtokot is szerzett meg. A telepesek 10—80 holdas parcellákat nyrnék, a merséket vételárnak

10—20 év alatt 4—5 %, kamattal való törlesztése mellett; az egyházi, kulturális és közigazgatási terheket a kormány részint teljesen átvésti, a templomot, paplakot, lakolat, községahát állampénzből létesíti, részint pedig segélyeket engedélyez a családokra; továbbá felmenti a telepeseket az 5 % inkoládó fizetésé alól és kedvezményes árban átvondja a telepes községeknek tényesállatokat, gyümölcs- és díszfa-ültvényeket és amerikai szőlőültvényeket. Sajnos, hogy az állam telepítési tevékenységét nem egészíti ki a magántevékenység is, habár erre a telepítési törvény módot nyújt. Az utóbbi években a földmiv. minisztérium nemcsak a telepes, hanem más községekben is támogatja az olcsó és egészséges gazdasági munkás- és családok építését oly módon, hogy egyes községeknek 5000—10,000 korona államszolgálati engedélyvel munkásoknak létesítésére. Az 1903 végéig adott 175,000 korona segélyösszeg felhasználásának módja az, hogy a jelentkező tiszteletesek, ügyvédek emberkeket ismer munkások, illetőleg azoknak sorshuzás után kiválasztott része, lakház építése céljára 200—600 korona, 10 évi lejáratú, kamatmentes kölcsönben részesülnek.

Arra nézve, hogy a községek miként járnak el az államszolgálat felhasználása mellett a munkásoknak tényleges létesítése körül, álljon itt néhány példa.

Békés vármegye 1903. évben 20,000 korona államszolgálat nyerve, ezt Békés község részére adta ki, mivel a gazdasági munkások hajléktalansága leginkább Békésben mutatkozik, amennyiben 1500 munkásalád van lakás nélkül? (Talan saját ház nélkül?) A vármegye megkívánta azt, hogy a község anyagi erejéhez képest maga is hozzon előzetes, nevezetesen, hogy nagyon mérsékelt áron engedjen át a munkásoknak 300 □ öles házműhelyeket, továbbá ingyen vagy előállítás áron adjon nekik az alakra téglát, a falhoz vályogot vagy III. oszt. téglát és a tetőre cseropet. A segélyt az előjáróság és a kisbirtokokból alakított bizottság a jelentkezők közül a törelvő munkásoknak esetleg sorshuzás után osztja ki. Főtekintettel arra, hogy a segély visszatérüljön. A segély legnagyobb összege 600 korona, mely 12 éven át 10%—os annuitás törlesztendő; a 2 év töbet kamat fejében számítatik.

Csongrád vármegyében Szentcsérvárosnak jutott 1903. évben 40,000 korona államszolgálat. Ezt a város a megye által megállapított kamat mellett, a legszegényebbeknek pedig kamatmentesen nyújtja és pedig családok menedékhelyeinek vagy ipari munkásoknak, gazdasági cselédeknek vagy kisiparosoknak, akiket a város egy külön bizottság közbetjárása mellett sorshuzás után kijelöl és akiket azután a város az alábbi egyéb kedvezményekben is részesít. Ugyanis a város munkásoknak építésére a külterületre 56,866 □ ölyvi (41 hold) területet jelölt ki, melyből utterületre 23,264 □ öli, 166 telekre (240 □ öllel) 41,092 □ öli és anyagtermelő helyre 1600 □ öli esik. Ezt a területet a község 15,000 korona költséggel egyengotteti, viszteleníti és teglajárdákkal látja el. A 166 házműhelyt a kijelölt munkások négyzet-ölelként I. koroná, vagyis 240 kor. árban kapják s a vételőár 20 koronát előre fizetnek; a fennmaradó összeget pedig 10 egyenlő 22 koronás évi részletekben kamattól törlesztik. Az összes telek-vételár tehát 39,840 koronát tesz ki. Ezenfelül az építetteknek a város a téglát 1000 darabonként 18 korona árban adja ol. akként, hogy a vételőár 10 év alatt kamatmentes egyenlő részletekben törlesztendő. A telek a lakóház felépítése után a telekvételi és segélyösszeg jelzálogi biztosítása mellett a vevők nevére telekkönyvileg átíratik, de egyuttal telek-

könyvileg feljegyeztetik az a kikötés, hogy a telek örökös tárgyat képezheti ugyan, de 5 éven belül el nem adható.

Kolozsvármegye 1905. évben a nyert 100,000 korona államszolgálat felhasználásával munkásoképítési alapot szervezett és az alapot 3000 koronával növelte, egyuttal pedig szabályrendelést (L. Magyar Közigazgatás 1905. évi 10.) alkotott, melynek értelmében az alap kisarálag munkásoknak építésének támogatására használható föl olyan községeknek, hol leginkább feunforog annak a szükség. A segélyezés akként történik, hogy a vármegye, ha ajánlék-képpen jutott a telekhez, és ingyen engedti át, ha pedig a segély terhére telket szervezett, ezt felárban adományozza, az államszolgálat építési anyagokat szerez be és az építőknek beszerzése árban engedti át, valamint az építész munkásokat küld ki az alap költségén. A segélyezett munkás tehát kaphat legalább 200 □ ölyvi telket ingyen, vagy felárban, 500 korona erejéig építési anyagot a beszerzési áron, a vételőár pedig 10 év alatt felévi részletekben, kamatmentesen törlesztendő. Segélyben csak mezőgazdasági munkások, iparosok vagy gazdasági cselédök részesülhetnek, ha családok emberek, házuk vagy telkük nincsen keresetképesek, büntetve nem voltak, erkölcsös, jó magaviseletű munkaszerető emberek és nem részegesek. A nyert telek a segély teljes törlesztéséig, illetve 10 évig el nem adható, az épületek pedig 10 éven át térbe nem adhatók, de örökös tárgyat képezhetik. Vízszivattal jog illeti a vármegyét a telek és épületek nézve, ha a segélyezett az építést nem az előirt módon teljesítette, ha az épületek jó karban nem tartja vagy 10 év alatt térbe adja, ha két évi törlesztési részlettel hátralékban marad, ha büntetve vagy vétés miatt hivatalvesztésre ítéltetik. A vízszivattal jog gyakorlatban esetén a megye egyoldalul állapítja meg, hogy a segélyezettnek vízszivattal e valamint vagy sem. A vízszivattal ingatlan más érdemes munkások engedotitit át. A segélyösszegek, a jelzett tellemek és feltételek telekkönyvileg biztosítottak.

Ezek a példák mutatják, hogy az agrár-szociálisitkus mozgalmaktól telített vármegyék és községek elismerésre méltó módon törekszenek a kormány akcióit támogatni, mely bizonyára meghozza a jó eredményt, mert az a bizonytalan munkás, aki tisztán az ő megbízhatósága alapján, községének és az államnak jóskor támogatása útján családijával együtt biztos otthonhoz jut, továbbra is háza és munkás polgár marad hazájának.

Agrár államhoz méltóan a kormány figyelme kiterjed a földművelő nép anyagi viszonyainak egyéb szociál-politikai intézkedések által való javítására is, ami közvetve szintén hozzájárul a segély gazdasági munkások lakásnyomorának enyhítéséhez. Az orsz. gazd. munkás- és cselédsegély-pénztár mellett 1901. év óta egy fontos szociál-politikai feladatot a felségök uralkodóház és a kormány anyagi támogatása teljesít; az 1898. évi II. t. c. a gazdasági munkások és munkások jogviszonyait szabályozza, 1899. év óta a hatóság munkásokvetítés működik sikeresen: állami támogatásban részesülnek a tej- és pincészetvezetők. Egyes vidékek kiváló gondozást élveznek; így a Kárpát hegyvidék gazdasági helyzetének javítására tett intézkedésekkel már sikerült a kisgazdák tekintélyes részét az uszortartozásokból kifolyó vagyoni tönkrojtástól megmenteni, számos családot a kivándorlástól visszatartani, ezeken megélhetését javítani, sőt sok helyen állandóan biztosítani. Hasonlóan kedvező kísérlet történik a Székelyföldön tapasztalt gazdasági hátramaradás ellenjavítására.

A háborgó Vezuv.

A kíváncsi turisták kirándulási helye: a Vezuv teteje, borzalomnak és pusztításnak vált rettenetes kóhójává. A nyugodt pöfékelés helyett lángoszlop lobog a kraterből és a lejtőkön izzóan, sístergő neszsel, utjában mindent elborítva, elődöntve, ömlik a láva. Elpusztult falvak, menekülő emberek, jöjden bögő barnok, pusztulás, rémülés és két-ségesbeesés mindenfelé.

És minde a világ egyik legszebb panorámájának ke-retében, a teljes pompában virágzó tavasz évadján, a pesz-dító, éltető nap aranyos ragyogása alatt. És a közvetlen közelben egy hatalmas város, a legnagyobb és legnépesebb Olaszország összes városai között, tele az emberi haladás alkotásaival, a technika vívmányaival, rengeteg forgalom-mal. A világ leghangosabb városa és hangos most is, de nem az élet vidámságától, hanem a rettegés jajveszékeltésé-től. Mert meg-megdübörög a föld, meginognak a házak és az emberek immár nem úgy gondolnak Pompejire, mint idegenek odacsábítására szolgáló múzeumba, hanem mint a sors példájára. Nápoly környékén Pompeji katasztrófájá-nak a szelleme jár és a föld mélyében lakozó erők elszaba-dulva, szakmánya törnek.

És erre kell gondolnia a távoli szemlélőnek is. Az ember kényelmére berendezett paradicsomi környezetnek és a Vulkan romboló kitérésének ellentéte eszébe juthatja mire oly keveset gondolunk, hogy mily gyöngye az ember minden műve és mily hatalmas a természet ereje. Egy pilla-nat és századok alkotásai hevernek romokban; egy rázkód-tatás és mindaz, amit emberi munka emelt, ami körül emberi ambíció esztázott, sőt maga az ember is oda van. A felszakadozott föld mélységei magukba nyelnek viruló telepeket, az olvadt kő és a hulló hamu elborít házat, ker-tet, állatot, maga alá temeti az élet szükségesét és díszít felszerelését, sőt magát az életet is.

Az emberi fejlődés valójában folytonos harc a termé-szet ellen és a haladásnak az a fokmérője, hogy az ember mennyire tudja függetleníteni magát a természet hatalmá-tól. Védekezik a hideg és a meleg ellen, termékenységre kényszeríti a földet, szolgáltatva fogja a vizet, a tüzet, a vas szilárdságát, a gőz feszítő erejét, a villamosság tová-terjedését; de meddig? Csak a részletekben diadalmaskod-hatik; a nagy egészet tekintve most is, mint bármikor, védtelenül, kényre és kegyelemre ki van szolgáltatva az elemek hatalmának, a természet győzhetetlen erejének, mely világokat teremt és világokat söpör el. Kissé mindenütt úgy vagyunk, mint a régebbi hajósok, akik a tengeren egy virágzó szigetre akadtak, ott megtelepedtek, hajlékot épí-tettek, szántottak, vetettek, mignem egyszerre a sziget megmozdult és alámerült. Óriási, óskori alattnak a hátán voltak, mely hosszú ideig pihent a víz felszínén, de egy szerre megunta a vesztéglést és vége volt a szép szigetnek. Körülbelül ilyen alakokon nyugszik minden építményünk. Nem tudjuk, mi a támasza és meddig tart. Egy dördülés egy megrázkódás és hiúság volt minden munka, haszon-talan minden iparkodás, — a természet lerázta magáról, amit emberkéz reá épített.

Hírek.

— A színház új tagjai. Virágvasárnap elmúltával a debreczeni színház tagjai közül többen elutaztak Helyet-tük Zilahy igazgató a vidéki színházak legjavát szerző-dtette. Az új színház, akikkel a társulat bővült, a köveke-zők: P. Lukács Juliska hőső, Bay László bariton, Fekete

Oszkár karmester, Bérczy Ernő lyrai szerelmes és bonvi-vant, Uray Miczi szende, Karacs Imre tenor. Ezenkívül az új czivil zenekar is megérkezett. A társulat új tagjai a jövő-hétben mutatkoznak be a közönségnek.

— A város rendkívüli közgyűlése. Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hó 12-én délután 3 órákor rendkívüli közgyűlést tartott *Konács József* polgar-mester elnöklésével. A közgyűlésnek egyetlen tárgya volt: az ország főrendeit és képviselőit a folyó évi május hó 19. napján megnyitandó országgyűlésre egybehívó s az országgyűlési képviselői választására a törvényes rendelkezése-meglélettel elrendelő legkegyelmesebb királyi leirat kihir-detése. A közgyűlés a kihirdetés után véget ért.

— A királyi biztos felmentése. Ő Felsőge *Naszády Iván* Hajdu vármege és Debreczen sz. kir. város királyi biztosát hű szolgálatai elismerése mellett felmentette.

— A kaszinó közgyűlése. Városunk ezen előzők társasköre a héten tartotta meg évi rendes közgyűlését. A közgyűlésen Szunyogh Sándor elnökölt. Meleg szavakban üdvözölte az egybegyűlteket, majd a jegyzőkönyv hitelei-tésre Sárvány Lőrincz és Petzko Ernő tagokat kérte fel. Először a titkári jelentést terjesztették elő, mely a kaszinó szép virágzásáról tett taubizonyosságot. Azt egyhangual tudomásul vették. — Ezután a jövő évi költségelirány-zatot fogadták el, amely a kaszinó költségeit 34.580 koronában tünteti fel. Ezután került a sor tizenkét kilépő választmányi tag helyének betöltésére. A közgyűlés a kilépőket újból megválasztotta. Ezek névsora a következő: Békéssy László, Géresi Kálmán, dr. Irinyi István, Kernhoffor József, Komlóssy Arthur, Komlóssy Deszö, Kőlcsey Sándor, dr. Petzko Ernő, Rickl Antal, Szepessy Antal, Szögyény János, Zádor Lajos. A közgyűlés ezután betöltötte a Bernáth Ele-mér, Karap Mór, dr. Sárvány Gyula halálával, valamint a Naszády Iván és Tolnay Kornél kilépésével megüresedett választmányi tagsági helyeket. Ezen helyekre megválaszt-tak: Lestány Adorján, Csanak József, Király Gyula, Uhla-rik Béla és dr. Szász Adolf.

— A Csokonai-kör és a kultuszminiszter. A debre-czeni Csokonai-kör első alelnöke: Komlóssy Arthur ind-ványt terjesztett a választmány elé, hogy feliratban üdv-zölje Apponyi Albert gróf vállás- és közoktatásügyi m. ki-minisztert. A választmány az indítványt nagy lelkesedéssel elfogadta.

— Meghívó. A Csokonai-kör f. hó 12-én, csütörtökön d. u. 4 órákor a Csokonai-házban választmányi ülést tart. 1906 ápr. hó. Tárgy: 1. Díszégi és Fazekas emléke. 2. Jelentés a Jókai-emléknapról. 3. Az emlékkertek ren-dezése. 4. Folyó ügyek.

— A Siemens—Schuckert cég dícsérete. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara a Siemens—Schuckert cég-ről Debreczen város tanácsának azt írja, hogy a kamara jó tudomása, valamint a cégnek pozsonyi gyártelepén esz-közölt helyszini vizsgálat szerint a nevezett vállalat, amely teljesen önálló magyar részvénytársaságot képez, gyárának modern berendezése és felszerelése által minden tekintetben képes a viszonyaink között szükséges legnagyob villamos központiállomások kifogástalan elkészítésére, amint-hogy a gyár már eddig is több város számára is készítet ilyen villamos központi berendezéseket.

A kamara továbbá igazolja, hogy a magyar Siemens—Schuckert művek a gyártáshoz szükséges nyersanyagokat és fél gyártmányokat kizárólag hazai czégekől szerzi be és hogy egész izménytelik és magatartásuk magyar hazafias szellemről van áthatva, minél fogva a kamara megnyugvással és igen melegen ajánlja a nevezett céget.

— Egy emberbarát szobra Temesvárott. Temes-vár ércszobrot emel Sailer Antalnak, a nagy emberbarátának. A szobornú, melyet Ligeti Miklós alkotott, Temesvár leg-szebb szobra lesz. A leleplezés ünnepélyes pünkösd vasárnap regg szép időmelyek között megtörténni. Ugyanakkor a délvideki emberbaráti s gyermekvédelmi egyesületek gyer-mekvédelmi kongresszust rendeznek, melyhez már a gyer-mekvédelem több országos tekintélyű vezetője előadást

